

Vključevanje in podpiranje LGBTIQ+ mladih v projektih (prostovoljstva) Evropske solidarnostne enote

Smernice za organizacije

Vključevanje in podpiranje LGBTIQ+ mladih v projektih (prostovoljstva) Evropske solidarnostne enote

Smernice za organizacije

Avtorice_ji: Mateja Morić, Tadeja Pirih, Neja Berlič, Katja Štefanec, Asja Novak

Lektura: Neja Berlič

Dizajn: Hana Gärtner

Uredili: Simona Muršec in Mateja Morić

Strokovni pregled: Katja Sešek, Simona Muršec, Edi A. Klobučar

Publikacija je nastala v sklopu projekta S solidarnostjo premagujemo sovraštvo, ki sta ga finančno podprla MOVIT – Zavod za razvoj mobilnosti mladih in program Evropska solidarnostna enota.

Prva elektronska izdaja, 2021

Spletna lokacija publikacije: <http://www.ljubljanapride.org/publikacije/>

Publikacija je brezplačna.

Društvo Parada ponosa 2021

**LJUB
ANA
PRIDE**

**EVROPSKA
SOLIDARNOSTNA
ENOTA**

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 54533123
ISBN 978-961-94533-6-0 (PDF)

Kazalo

<u>1. Uvod</u>	2
<u>1.1. Miti, povezani z vključevanjem LGBTIQ+ mladih</u>	2
<u>1.2. Iz prakse</u>	6
<u>2. Vključujoči prostori znotraj projektov ESE (s poudarkom na projektih prostovoljstva)</u>	9
<u>2.1. Kako ustvariti vključujoč prostor</u>	9
<u>2.2. Vključujočnost znotraj projektov prostovoljstva ESE</u>	10
<u>2.3. Vzpostavitev varnejšega in bolj vključujočega prostora za LGBTIQ+ mlade</u>	15
<u>2.4. Dodatno – za trenerke je neformalnega izobraževanja</u>	16
<u>3. Pregled obstoječih LGBTIQ+ organizacij in storitev</u>	18
<u>4. Namesto zaključka: korak k ustvarjanju vključujoče organizacije</u>	21
<u>5. Slovarček</u>	22
<u>6. O Društvu Parada ponosa</u>	25
<u>6.1. Naši priročniki in gradiva</u>	25

Publikacija, ki je pred vami, ponuja nekaj enostavnih smernic in nasvetov za vključevanje LGBTIQ+ mladih v projekte prostovoljstva Evropske solidarnostne enote (ESE) ter za nudenje podpore v času izvajanja projekta. Smernice se da enostavno prilagoditi za udeležence_ice projektov zaposlitve in pripravništva v programu ESE, poleg tega pa so v veliki meri relevantne tudi za druge LGBTIQ+ mlade, ki se v delovanje organizacije ne vključujejo prek programa ESE, pač pa so udeležence_ice aktivnosti, sodelavke_ci, lokalne_i prostovoljke_ci ... Izraz 'prostovoljka_ec', ki ga uporabljamo v publikaciji, vključuje vse naštetne in sorodne vloge.

Namen publikacije je po eni strani opolnomočiti mladinske organizacije in organizacije za mlade, ki sodelujejo v projektih v sklopu programa ESE (tudi tiste, ki bi se želele vključiti v program v prihodnosti), po drugi strani pa jih spodbuditi k razmisleku o vključujočnosti in posledično kakovosti njihovih prostovoljskih projektov (predvsem za LGBTIQ+ mlade).

Publikacija vsebuje pomembne elemente dela z LGBTIQ+ mladimi ter jih umešča v koncept vključujočnosti. S tem prispeva tudi k postavljanju temeljev za grajenje bolj vključujočega prostora (znotraj projekta ali organizacije) tudi za druge marginalizirane skupine mladih. Prvo poglavje skozi mite o (vključevanju) LGBTIQ+ mladih in skozi pričevanja mladih LGBTIQ+ prostovoljk_cev predstavi nekatere izzive, s katerimi se le-ti soočajo v praksi. V drugemu poglavju predlagamo nekaj konkretnih in praktičnih smernic za odgovor na prepoznane izzive.

Tretji del ponuja pregled obstoječih LGBTIQ+ organizacij in storitev, kamor se lahko obrnete za informacije in podporo ali tja napotite svojo_ega prostovoljko_ca.

Na koncu pa najdete še slovarček, kjer so razloženi ključni izrazi, povezani z LGBTIQ+ tematikami.

Publikacija je nastala v okviru projekta prostovoljstva S solidarnostjo premagujemo sovraštvo, katerega namen je vključevanje in opolnomočenje mladih LGBTIQ+ oseb.

1.1. Miti, povezani z vključevanjem LGBTIQ+ mladih

Kdo sploh so LGBTIQ+ mladi? Kakšne so njihove potrebe? Zakaj in kako jih vključevati v aktivnosti?

V pogovoru o vključevanju LGBTIQ+ mladih (prostovoljk_cev, uporabnic_kov idr.) pogosto dobimo nekaj podobnih odzivov, ki izražajo nekatere zmotne predstave. Zato smo spodaj zbrale_i nekaj »mitov« in obrazložile_i, zakaj po našem mnenju ne držijo.

Resnica: To je sicer lepo načelo, vendar vse prepogosto ni dovolj. Sporoča namreč, da na deklarativni ravni sprejemamo vse, vendar pri tem ostajamo nevtralne_i in pasivne_i. Marginalizirane skupine mladih pa potrebujejo naš aktiven trud, da naslovimo njihove konkretne in specifične potrebe. Če ostajamo nevtralne_i, smo enake_i kot družba nasploh – reproduciramo družbena razmerja moči. Ta pa LGBTIQ+ mladim niso naklonjena. Pomembno je vedeti, da družba ni odprta za vse, pač pa družba, sistem in vsakdan LGBTIQ+ mlade diskriminirajo. Na podlagi specifičnih osebnih okoliščin se realnosti posameznic_kov zelo razlikujejo.

LGBTIQ+ osebe imajo vse preveč negativnih izkušenj s prostori in organizacijami, ki so načeloma sprejemajoče, a ne spoštujejo njihove identitete, se ne postavijo jasno proti homo-, bi-, transfo-biji ipd. Zato organizacija, ki ne pristopi aktivno k naslavljanju potreb LGBTIQ+ mladih, zanje ni varen prostor, pač pa potencialen prostor (ponovne) negativne izkušnje.

Resnica: To statistično ni preveč verjetno. Raziskave kažejo, da se okrog 10 % populacije ne identificira kot heteroseksualne.¹ Med mlajšimi od 30 let ta delež celo naraste na 16 %. To torej verjetno pomeni, da je precejšen delež naših prostovoljk_cev, uporabnic_kov LGBTIQ+ oseb, vendar se iz takih ali drugačnih razlogov (varnost, zasebnost, nesproščenost ...) pred nami ne želijo razkriti.² Pomembno se je tudi zavedati, da brez odkritega pogovora o spolni usmerjenosti in spolni identiteti ne moremo vedeti, koliko naših uporabnic_kov je LGBTIQ+ oseb, saj tega ni mogoče prepoznati iz videza, obnašanja ali katerih koli drugih značilnosti.

V Sloveniji je kar 21 % LGBTIQ+ oseb popolnoma nerazkritih, 42 % pa večinoma nerazkritih.³ Ko mlada oseba ni razkrita, to velikokrat pomeni, da ne more v polnosti biti to, kar je, izraziti sebe in biti videna in sprejeta kot celostna oseba. Če bomo ustvarile_i prostor, ki bo prijazen do LGBTIQ+ oseb, in jim s tem odprle_i možnost razkritja, jim bomo omogočile_i odkritost in avtentičnost.

1 Deveaux, 2016. Prosto dostopno na spletni strani:

<https://daliaresearch.com/blog/counting-the-lgbt-population-6-of-europeans-identify-as-lgbt/>

2 Možnost, da v organizaciji resnično ne bi bilo nobene LGBTIQ+ osebe, bi bila morda, če bi bila organizacija tako neprijazna do LGBTIQ+ oseb, da bi se je te aktivno izogibale.

3 ERA, 2017. Prosto dostopno na spletni strani: <https://www.lgbti-era.org/countries/slovenia>

Resnica: V tem primeru ne gre za načelo dela z mladimi, pač pa za aktivno diskriminacijo. Je v nasprotju s principi mladinskega dela.⁴

Resnica: LGBTQ+ osebe so podvržene večjemu tveganju za socialno izključenost. 40–50 % mladih LGBTQ+ oseb poroča o izkušnjah diskriminacije in/ali nasilja.⁵ Le-to doživljajo na ključnih področjih svojega življenja: 21 % LGBTQ+ oseb doživlja diskriminacijo na delovnem mestu, 10 % pri iskanju zaposlitve, 37 % pa na drugih področjih, kot so stanovanjski trg, zdravstvene storitve in socialne službe.⁶ 48 % mladih LGBTQ+ oseb se na ulici včasih ali pogosto boji za svojo varnost.⁷ Vse to seveda vpliva tudi na duševno zdravje. V ZDA kar tretjina mladih LGBTQ+ oseb izpolnjuje kriterije za duševne motnje in/ali poroča o poskusu samomora.⁸ Pri nas ni nič drugače: med transspolnimi osebami jih ima na primer kar 65 % izkušnje z depresijo.⁹

4 Definicija Sveta Evrope: »Mladinsko delo je zavestno (načrtno) izobraževalno delo z mladimi, ki ima značilnosti prostovoljnih aktivnosti s ciljem aktivnega državljanstva mladih in ki promovira vključevanje mladih v družbo.« (Priročnik za trenerje v mladinskem delu, 2017)

5 FRA, 2020. Prosto dostopno na spletni strani: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf, Društvo Parada ponosa 2018. Raziskava prosto dostopna na spletni strani Društva parada ponosa: http://www.ljubljana.pride.org/wp-content/uploads/2018/11/Vsakdanje-%C5%BEivljenje-mladih-LGBTIQ-oseb_eknjiga.pdf

6 ERA, 2017

7 Društvo Parada ponosa, 2018

8 Russel and Fish, 2016. Prosto dostopno na spletni strani: <https://europepmc.org/article/pmc/pmc4887282>

9 TransAkcija, 2019. Raziskava prosto dostopna na spletni strani Zavoda Transakcija: https://transakcija.si/wp-content/uploads/2019/11/Vsakdanje-%C5%BEivljenje-transspolnih-oseb-v-Sloveniji-raziskovalno-poro%C4%8Dilo-2019_compressed.pdf

Ti podatki kažejo, da mlade LGBTIQ+ osebe nujno potrebujejo vključujoče okolje, ki jim omogoča prostor opolnomočenja in jim pomaga pri zagovorništvu lastnih potreb in interesov. Vključujoče okolje je okolje, ki prepoznava in aktivno naslavlja specifične okoliščine, v katerih živijo LGBTIQ+ osebe. Pogosto le-te potrebujejo tudi druge storitve, kot je na primer psihosocialno svetovanje.

Program Evropske solidarnostne enote prepoznava LGBTIQ+ osebe kot mlade z manj priložnostmi in spodbuja njihovo vključevanje.

Evropska solidarnostna enota omogoča določene dodatne mehanizme podpore za mlade z manj priložnostmi, kot so možnost okrepljenega mentorstva ali kritje izrednih stroškov.

Slovenska nacionalna agencija MOVIT – Zavod za razvoj mobilnosti mladih podpira organizacije pri vključevanju LGBTIQ+ mladih in drugih mladih z manj priložnostmi v programe ESE in Erasmus+. To počne skozi svetovanja, informiranje o različnih publikacijah, orodjih in dosežkih ter skozi organizacijo specifičnih dogodkov, kot je na primer serija dogodkov Ključ do vključenosti.

MIT:

»V prostoru imamo mavrično zastavo, torej izkazujemo podporo LGBTIQ+ osebam.«

Resnica: Mavrična zastava ali podobno vizualno sporočilo je odličen prvi korak. Zagotovo bo opogumila več LGBTIQ+ mladih, da pristopijo k nam, se pridružijo aktivnostim ... Vendar pa je pomembno, da se ne ustavimo pri tem, pač pa stopimo od besed (oz. vizualnih materialov) k dejanjem. Če namreč ne zagotovimo tudi drugih načinov vključevanja, verjetno LGBTIQ+ osebe pri nas ne bodo dolgo ostale.

MIT:

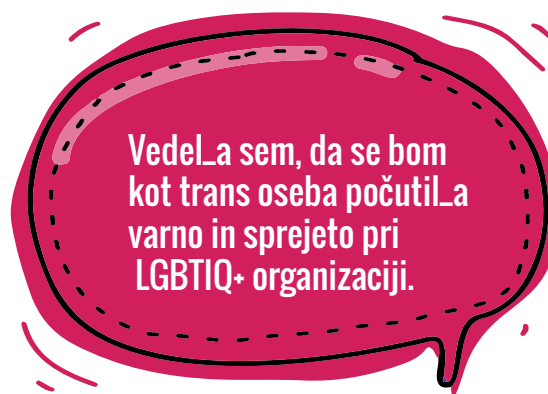
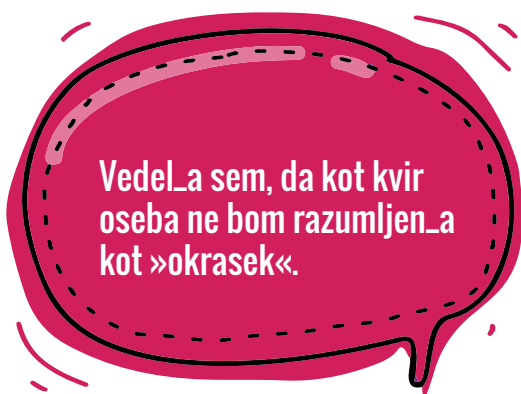
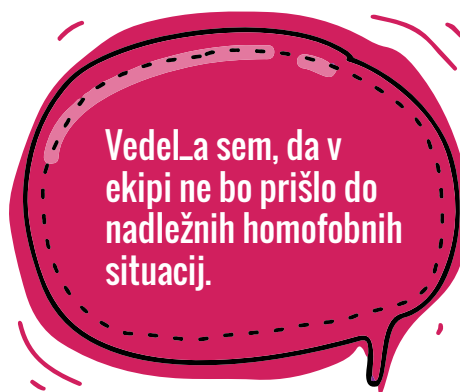
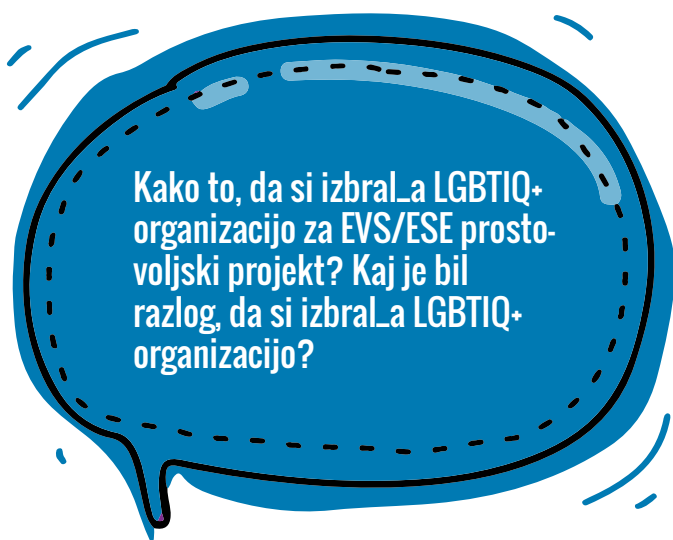
»Med našimi zaposlenimi/prostovoljkami_ci je razkrita LGBTIQ+ oseba, kar je dokaz, da smo LGBTIQ+ prijazna organizacija.«

Resnica: Pozitivno in pomembno je, da je v naši ekipi razkrita LGBTIQ+ oseba. Ključno vprašanje pa je, ali je oseba prisotna (le) zato, ker si želi biti del organizacije, ali tudi zato, ker le-ta odgovarja na njene potrebe, ki jih ima kot LGBTIQ+ oseba. V vsakem primeru pa odgovarjanje na potrebe ene osebe ne pomeni nujno odgovarjanja na potrebe vseh LGBTIQ+ oseb. Pomembno je, da ene osebe ne postavljamo v vlogo predstavnice_ka celotne skupnosti.

1. 2. Iz prakse

Z namenom, da slišimo izkušnje iz prve roke, smo v Društvu Parada ponosa vsem, ki so skozi leta pri našem društvu sodelovale_i v prostovoljskih projektih v sklopu programa ESE (ali bivše EVS), poslale_i krajši vprašalnik.

Večina naših bivših in sedanjih prostovoljk_cev se identificira kot LGBTQI+ osebe, zato nas je zanimalo, zakaj so za svoj projekt prostovoljstva izbrale_i LGBTQI+ specifično organizacijo, kaj jim je pomagalo, da so se počutile_i bolj varno v času aktivnosti, ter kaj bi jim pri tem še bolj pomagalo. Vprašalnik je izpolnilo 16 oseb, z vami pa delimo nekaj zbranih odgovorov.

Kaj ti je med EVS/ESE projektom pomagalo, da si se počutil_a varno in sprejeto? Na kakšen način je gostiteljska organizacija poskrbela za to?

Raznolikost skupine.

Načelo varnega/varnejšega prostora je bilo vseprisotno in ne zgolj na papirju.

Moji osebni zaimki in ime (ki je drugačno od imena, določenega ob rojstvu) so bili spoštovani. Najbolj varno sem se počutil_a, ker sem lahko govoril_a o svojih težavah, ne da bi me kdo obsojal.

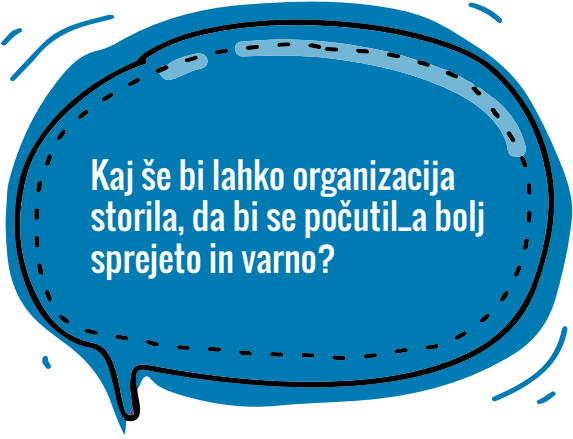
Kočljive situacije so bile obvladane in predelane namesto pometene pod preprogo.

Spraševanje po zaimkih je bilo normalizirano - še posebej pomembno se mi je zdelo, da so me vprašale_i po zaimkih v slovenščini, saj je jezik zelo spolno zaznamovan. Dobil_a sem občutek, da jim je mar.

Spoštovale_i so moje zaimke.

Organizacija mi je omogočila svetovalko_ca, na katero_ega sem se lahko obrnil_a v primeru osebne stiske ali pa težav, vezanih na skupnost.

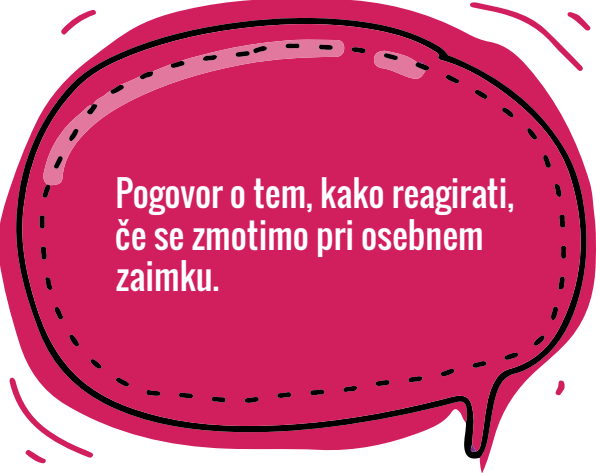
Vprašale_i so me, kaj potrebujem oz. kaj bi mi pomagalo, da bi se počutil_a udobno in sproščeno v svoji identiteti.

Kaj še bi lahko organizacija storila, da bi se počutil_a bolj sprejeto in varno?

Natančnejša komunikacija o tem, kako se obravnava situacijo, če pride do homo-, bi-, transfobije.

Pogovor o tem, kako reagirati, če se zmotimo pri osebnem zaimku.

2. Vključujoči prostori znotraj projektov ESE (s poudarkom na projektih prostovoljstva)

2.1. Kako ustvariti vključujoč prostor

Če želimo v svoje delovanje in aktivnosti aktivno vključevati raznolike mlade osebe iz marginaliziranih skupin,¹⁰ je ustvarjanje vključujočega okolja bistvenega pomena. To je tudi eden od temeljev vključujočnosti in ustvarjanja vključujoče organizacije. Eden od načinov, kako ustvariti vključujoče okolje, je z oblikovanjem in negovanjem varnejšega prostora. To je prostor, kjer so v središče postavljene potrebe mladih in kjer se iščejo načini, kako te potrebe zadovoljiti. Obstaja mnogo različnih načinov, kako to narediti. Bistveno je, da vedno znova reflektiramo in vrednotimo naš proces in zadovoljstvo mladih.

Varnejši prostor kot orodje vključevanja

Eden od načinov, kako mladim omogočimo čim bolj varno in učinkovito vključevanje v našo organizacijo, je ustvarjanje in delovanje znotraj varnejšega prostora.

Varnejši prostor je okolje, ki nudi podporo in spodbuja odprtost, spoštovanje, pripravljenost na učenje ter fizično in duševno varnost. V varnejšem prostoru obstajajo smernice delovanja in vedenja, ki jih udeležene osebe oblikujejo skupaj (npr. skupinski dogovor, oblikovan s pomočjo skupinske aktivnosti). Prav tako pa obstajajo smernice o tem, kakšno obnašanje v prostoru ni sprejemljivo, in načrt, kaj storiti, če se tovrstno obnašanje pojavi. Te smernice so oblikovane **z namenom zaščite mladih iz marginaliziranih skupin**. Šele ko z mladimi razčistimo, kaj naredi prostor varen, lahko delujemo v smeri njegovega vzpostavljanja. Ustvarjanje varnejšega prostora nam omogoča odzivanje na potrebe vsake mlade osebe po sprejetosti, varnosti in aktivni participaciji. Kot omenjeno je varnejši prostor še posebej pomemben za mlade, ki pripadajo marginaliziranim skupinam (LGBTIQ+ mladi, mladi z različnimi zmožnostmi, mladi iz različnih etničnih skupin, mladi z različnimi verskimi prepričanji ipd.).

Pomembno je, da naša dejanja ne ostanejo le na ravni besed, temveč da odražajo aktivno delovanje, reflektiranje in morebitno prilagajanje. Zavedati se moramo namreč, da ustvarjanje in vzdrževanje varnejšega prostora ni enkratni dogodek, ampak proces, na katerem moramo vse_i skupaj delati.

¹⁰ V kontekstu programa ESE se uporablja izraz 'mladi z manj priložnostmi'. To so osebe, ki jim različne osebne okoliščine iz več razlogov omejujejo ali preprečuje udeležbo v aktivnostih. Med drugim so med razlogi prepoznane t. i. družbene ovire, kjer so izpostavljene tudi osebe, ki doživljajo diskriminacijo na podlagi spola in spolne usmerjenosti. (Vodnik za prijavitelje, Evropska komisija 2020).

Več o tem, kaj vse je dobro vedeti o varnejšem prostoru, kako ga vzpostavljamo, kako ohranjamo in kaj naredimo, če je varnejši prostor porušen, si lahko preberete v priročniku Transformacija sovraštva v mladinskem delu – priročnik za vse, ki delajo z mladimi.¹¹ Praktični priročnik Transformacija sovražnega govora v mladinskem delu¹² ter priročnik Mavrica v žepu¹³ pa ponujata različne metode in aktivnosti za mlade na to temo.

2.2. Vključujočnost znotraj projektov prostovoljstva ESE

Pred vami je tabela, ki na enostaven način orisuje nekaj praktičnih smernic, ki jim lahko sledite pri svojem delu tako na organizacijski ravni kot na ravni koordinacije programa ESE in na ravni mentorstva prostovoljkam_cem oz. mladim, vključenim v projekte ESE. Smernicam lahko sledite v različnih fazah aktivnosti (pred prihodom osebe, ob prihodu ter v času trajanja aktivnosti).

V tabelo je vključenih nekaj smernic, ki so namenjene podpori razkrite LGBTIQ+ osebe. V veliki meri pa smernice niso namenjene zgolj situacijam, ko se v projekt vključuje že razkrita LGBTIQ+ oseba, saj je vključujočnost pomembna tudi sicer. Če ne poznamo spolnih usmerjenosti in spolnih identitet vseh mladih oseb, s katerimi delamo, vedno obstaja možnost, da so med njimi LGBTIQ+ osebe – zato je smiselno, da pri svojem delu vedno predpostavljamo, da nagovarjamo tudi LGBTIQ+ osebe.

11 Prosto dostopen na spletni strani Društva Parada ponosa: https://ljubljanapride.org/wp-content/uploads/2021/05/Transformacija-sovrastva-v-mladinskem-delu_2020.pdf

12 Prosto dostopen na spletni strani DIC Legebitra: <https://legebitra.si/wp-content/uploads/2019/10/Mavrica-v-zepu-DIGITAL.pdf>

13 Prosto dostopen na spletni strani Društva Parada ponosa: http://www.ljubljanapride.org/wp-content/uploads/2020/09/Prirocnik-delavnice_WEB.pdf

ORAGNIZACIJSKA RAVEN

PRED PRIHODOM

Izdelan imamo protokol za odziv v primeru diskriminacije: oblike in kazalniki diskriminacije so jasno zapisani; opredeljeni so mehanizmi za reagiranje v primeru pojava diskriminacije ter v primeru kršenja protokola; protokol je obvezujoč ter dostopen celotni ekipi organizacije.

Uporabljamo vključujoč jezik v vabilih, promocijskem materialu, gradivih za informiranje in drugih pisnih gradivih, ki se pošiljajo prostovoljkam_cem (izogibanje uporabi (zgolj) moškega slovničnega spola kot nezaznamovanega; uporaba spolno nevtralnega jezika (npr. 'ekipa' namesto 'dekleta in fantje'); uporaba podčrtaja, s katero ne predvidevamo spola osebe ter (simbolno) vključujemo tudi nebinarne osebe;¹⁴ v angleških tekstih uporaba spolno nevtralnega edninskega zaimka 'they').

Pregledamo načrt aktivnosti, ki obravnavajo oz. se dotikajo LGBTQ+ tematik, in razmislimo, ali se aktivnosti nanašajo na in vključujejo vse identitete znotraj LGBTQ+ skupnosti; če jih ne, v aktivnosti jasno izrazimo, da ne vključuje vseh identitet in poimenujemo tiste, ki jih.

OB PRIHODU

Prostovoljkam_cem predstavimo področja delovanja in vrednote organizacije s poudarkom na tem, kako prispevajo k vključevanju in podpiranju LGBTQ+ skupnosti.

Prostovoljkam_cem predstavimo notranje procese naslavljanja diskriminacije: na koga se lahko obrnejo, kaj so mehanizmi, na katere se lahko sklicujejo, predstavitev protokola, podpornih mehanizmov ipd.

V ČASU TRAJANJA AKTIVNOSTI

Redno izvajamo notranjo evalvacijo aktivnosti s celotno ekipo in preverjamo, ali smo dosegli cilje, vezane na vključevanje in nediskriminacijo LGBTQ+ prostovoljk_cev.

Če pride do kakršnih koli situacij, v katerih nismo prepričane_i, kako jih nasloviti ali kako podpreti mlado LGBTQ+ osebo, se posvetujemo z LGBTQ+ organizacijami.

14 Primer uporabe podčrtaja: Prodajalka_ec je bil_a zelo prijazna_en.

EksPLICITNO vabimo LGBTIQ+ mlade k vključitvi v naš projekt. Doseg vabila lahko razširimo s pomočjo LGBTIQ+ organizacij, ki jih prosimo, da vabilo delijo prek svojih mrež.

Zagotovimo spolno nevtralna stranišča (lahko jih označimo z nalepko).

Zaposlene_i in prostovoljke_ci poznamo koncept in načela varnejših prostorov in jih uporabljamo kot orodje pri delu. Pri delu se uporablja opozorila o občutljivi vsebini (ang. trigger warnings) in se gradi zavest o njihovem pomenu.

Ko se predstavimo, vedno povemo svoje zaimke¹⁵ oz. jih zapišemo (v razgovorih in spletni komunikaciji s prostovoljko_cem v času pred prihodom); vedno tudi vprašamo, katere zaimke uporablja prostovoljka_ec oz. drug_a sogovornica_k.

Zagotavljamo upoštevanje in konsistentno uporabo osebnih imen in zaimkov: ne predvidevamo, katere zaimke oseba uporablja, dokler nam ne pove sam_a; naša ekipa se vedno prva predstavi s svojimi zaimki; prostovoljkam_cem zagotovimo prostor, da povedo svoja imena (ki so lahko drugačna od imen na dokumentih) in zaimke; naše osebje razume in zna voditi pogovor o varnem prostoru za transspolne in nebinarne osebe.

Izogibamo se ločevanju oseb glede na spol, pripisan ob rojstvu (pri aktivnostih, nastanitvah ipd.), pa tudi ločevanju oseb glede na spolno identiteto.

Na vidnih mestih imamo nalepke, plakate ipd., ki jasno izkazujejo dobrodošlico in podporo LGBTIQ+ osebam (npr. mavrična zastava). Izobešene imamo plakate z načeli varnejšega prostora, principi nediskriminacije ipd.

Skupaj s prostovoljko_cem raziščemo dodatne vizualne in prostorske elemente, ki bi ji_mu lahko pomagali, da bi se počutil_a bolj vključeno. Vključimo lahko npr. kaj v angleškem jeziku ali materinem jeziku prostovoljke_ca ali pa kakšne simbole, ki nagovarjajo prostovoljko_ca oz. njene_gove identitete.

¹⁵ Vsaka oseba ima zaimke, s katerimi želi, da jo_ga druge_i naslavljajo (npr. on, ona, mešanje zaimkov ...). O zaimkih ne predvidevamo na podlagi izgleda, imena ali vedenja osebe. Zaimke vedno pravilno uporabljamo ter opozorimo, če opazimo, da jih kdo ne upošteva.

KOORDINATOR_KA PROGRAMA ESE

PRED PRIHODOM

Preverja potrebe mlade_ga kandidatke_a za ESE prostovoljko_ca in pri tem upošteva LGBTIQ+ specifikke (vpraša po zanimkih osebe, imenu, ki ga uporablja, specifičnih zdravstvenih in psihosocialnih potrebah ...).

Pri iskanju nastanitve za LGBTIQ+ prostovoljko_ca preveri, če so lastnica_k in sostanovalke_ci primerne_i za sobivanje z LGBTIQ+ osebo oz. le-ta tam ne bo doživljal_a diskriminacije.

OB PRIHODU

Ustvarja varen prostor in eksplicitno izpostavi, da se lahko prostovoljka_ec nanj_o obrne v primeru diskriminacije, občutka nelagodja, sovražnega govora ali kakršnih koli drugih situacij, povezanih s sprejemanjem njene_gove identitete.

Prostovoljkam_cem predstavi notranje procese naslavljanja diskriminacije: na koga se lahko obrnejo, kaj so mehanizmi, na katere se lahko sklicujejo, predstavitev protokola, podpornih mehanizmov ipd.

V ČASU TRAJANJA AKTIVNOSTI

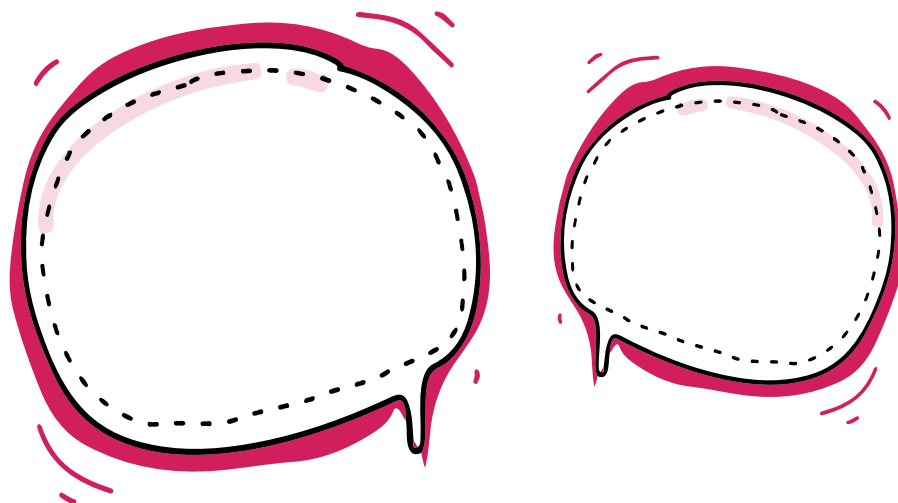
Prostovoljki_cu predstavi LGBTIQ+ organizacije, na katere se lahko obrne.

Nudi prostor in podporo prostovoljki_cu za obeležitev posebnih dni, če si tega želi (npr. IDAHOBIT,¹⁶ Dan spomina na žrtve transfobije, Mednarodni dan migrantov ...).

Periodično evalvira strategije in mehanizme vključevanja LGBTIQ+ oseb in oblikuje predloge za izboljšave na ravni organizacije.

Redno spremlja celotni projekt ter je v kontaktu z nacionalno agencijo, s katero raziskuje možnosti za dodatno podporo prostovoljkam_cem.

Redno preverja, če se prostovoljka_ec počuti varno in sprejeto. Če je potrebno, aktivno išče rešitve v dogovoru s prostovoljko_cem.

¹⁶ IDAHOBIT – Mednarodni dan boja proti homofobiji, transfobiji in bifobiji se obeležuje 17. maja.

MENTOR_ICA PROSTOVOLJK_CEV PROGRAMA ESE

PRED PRIHODOM

Na podlagi izpostavljenih specifičnih potreb mlade LGBTIQ+ osebe načrtuje in spreminja mentorski načrt.

OB PRIHODU

Prostovoljki_cu posreduje vabila na aktivnosti partnerskih LGBTIQ+ organizacij.

V ČASU TRAJANJA AKTIVNOSTI

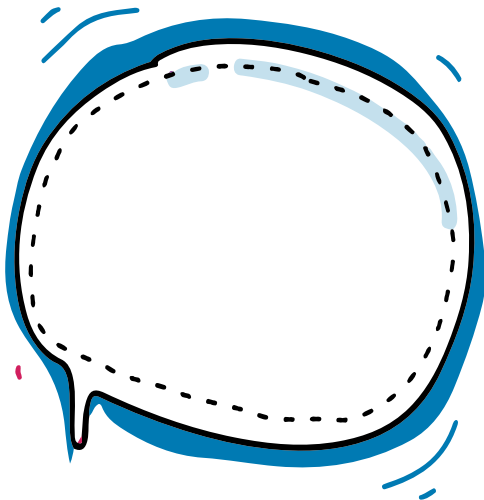
Redno preverja, če se prostovoljka_ec počuti varno in sprejeto. Če je potrebno, aktivno išče rešitve v dogovoru s prostovoljko_cem.

S prostovoljko_cem gradi zaupen odnos ter posebej izpostavi, da se lahko prostovoljka_ec nanj_o obrne v primeru, da bi se v delovnem okolju počutil_a neprijetno v povezavi s svojo spolno usmerjenostjo in/ali identiteto.

Skupaj s prostovoljko_cem naslavlja kakršne koli težave, do katerih pride znotraj ali izven delovne ekipe.

S prostovoljko_cem odpre temo duševnega zdravja z namenom preverjanja, če ima prostovoljka_ec kakršne koli dodatne potrebe na tem področju, in skupnega iskanja rešitev.

Redno skrbi za dobro počutje prostovoljke_ca. Vzdržuje odprt prostor za pogovor o kakršnih koli stiskah in težavah ter po potrebi prostovoljko_ca usmeri na dodatno pomoč.

2.3. Vzpostavitev varnejšega in bolj vključujočega prostora za LGBTIQ+ mlade

Spodaj naštetá vodila so ključnega pomena pri vzpostavljanju varnejšega in bolj vključujočega prostora za LGBTIQ+ mlade. Pomembno je, da jih upoštevamo konsistentno – pri mentoriranju, sestankih, izvajanju aktivnosti ... Vodila so relevantna tako za delo s prostovoljkami_cí kot zaposlenimi in pripravnicami_ki programa ESE ter vsemi drugimi LGBTIQ+ mladimi.

Poudarimo zasebnost povedanega:

Prostovoljkam_cem na različne načine sporočamo, da je prostor in pogovor zaupne narave, da informacij, ki jih izveemo od njih, ne bomo posredovale_i tretjim osebam (izjeme po zakonu, ogroženost osebe ali okolice) in jih ne bomo uporabile_i proti njim.

Ne predvidevamo identitet uporabnic_kov:

Zavedamo se, da LGBTIQ+ identitete niso prepoznavne glede na zunanji izgled ali vedenje osebe – vedno delujemo z mislijo, da je v skupini oz. prostoru (lahko) vsaj ena LGBTIQ+ oseba, in temu prilagodimo jezik, vsebine in metode dela

LGBTIQ+ identitet ne razkrivamo:

Nikoli ne razkrijemo LGBTIQ+ identitete prostovoljk_cev, tudi če je oseba razkrita nam ali drugim osebam iz kolektiva – razkrivanje LGBTIQ+ identitete je intimna in osebna izkušnja, s katero lahko upravlja le oseba sama.

Zaimki:

Prostovoljke_ce vprašamo po osebnih zaimkih, ki jih uporabljajo (npr. on, ona, mešanje zaimkov ...) – o njih ne predvidevamo na podlagi izgleda, imena ali vedenja osebe. Zaimke vedno pravilno uporabljamo ter opozorimo, če opazimo, da jih kdo ne upošteva.

Če nehote uporabimo napačen zaimek, se

opravičimo in uporabimo ustrezen zaimek – brez pretiranega opravičevanja in samoobtoževanja.

Vključujoč jezik in komunikacija:

Vključujoč jezik uporabljamo v pogovoru in pisanju. Ključna značilnost vključujočega jezika in komunikacije je izogibanje hetero- in cisnormativnosti¹⁷ – skozi jezik ne vsiljujemo predvidevanja, da so vse_i nagovorjene osebe heteroseksualne_i in/ali cispolne_i (npr. ne predvidevamo, da so dekletom vseč (samo) fantje, da so vse feminilne osebe ženskega spola ipd.). Izogibamo se tudi različnim spolnim stereotipom (ženske/ moški so take_i/počnejo to ...).

Pri pisanju uporabljamo podčrtaj, ki pomaga presegati binarnost spola in simbolno potrjuje obstoj nebinarnosti, kar poveča vključenost transspolnih in nebinarnih oseb. V vabilih na dogodke posebej izpostavimo, da je dogodek LGBTIQ+ prijazen. Če organiziramo dogodek, namenjen samo LGBTIQ+ osebam, se pri sprejemanju prijav tega držimo in to tudi pojasnimo v vabilu.

Aktivno se odzivamo na primere homo-, bi-, transfobije:

Če pride do homo-, bi-, transfobije oz. do diskriminacije ali sovražnega govora, je pomembno situacijo nasloviti ter jasno izpostaviti, da gre za nasilje. Lahko se navežemo na protokol oz. druga vodila za odziv organizacije v primeru diskriminacije in odreagiramo skladno z njimi. Če situacije

¹⁷ Glej slovarček.

ne naslovimo, pošiljamo namreč sporočilo, da je takšno obnašanje ali govor sprejemljiv.

Iz razkrite LGBTIQ+ osebe ne naredimo zagovornice_ka skupnosti:

Razkrite LGBTIQ+ osebe ne izpostavljam, ne zahtevam, da govori več, kot ji_mu je udobno, ne predvidevam, da želi biti zagovornica_k oz. predstavnica_k celotne LGBTIQ+ skupnosti v vseh situacijah. Zavedamo se, da vsaka (LGBTIQ+) oseba govori zgolj v svojem imenu in v obsegu, ki ji_mu je udoben.

Razkrita LGBTIQ+ oseba ni naš_a učitelj_ica:

Razkritih LGBTIQ+ oseb ne obravnavamo kot dežurnih učiteljic_jev, ki so nas dolžne_i podučiti o LGBTIQ+ identitetah in skupnosti. Informacije in znanje lahko pridobimo drugje (na spletu, pri LGBTIQ+ organizacijah ipd.), v pogovoru z razkrito osebo pa se osredotočimo na njene_gove osebne izkušnje in okoliščine.

Razkrite LGBTIQ+ osebe ne zreduciramo na njeno_govo LGBTIQ+ identiteto:

Razumemo, da je LGBTIQ+ identiteta zgolj ena od identitet in osebnih okoliščin razkrite osebe. Vsak_a od nas je skupek različnih značilnosti, identitet, interesov in okoliščin.

Vizualna reprezentacija in urejenost prostora:¹⁸

Prostore opremimo z vizualnimi elementi, ki predstavljajo LGBTIQ+ skupnost (nalepke v mavričnih ali drugih barvah, značke, plakati, pasica na spletni strani ipd.) ter eksplicitno poudarimo, da smo LGBTIQ+ prijazna organizacija (na spletni strani, socialnih omrežjih, letakih ipd.).

Izogibamo se izključujočim praksam deljenja po spolu (zagotovimo na primer spolno nevtralna stranišča, izogibamo se deljenju skupin na »fante in punce« ipd.).

2.4. Dodatno – za trenerke_je neformalnega izobraževanja

- Vedno upoštevamo zgoraj izpostavljene vsebine!
- Pri načrtovanju aktivnosti preverimo (direktno vprašamo), ali imajo udeleženke_ci kakršne koli specifične potrebe (ki morajo biti izpolnjene, da bi lahko popolnoma sodelovale_i po svojih zmožnostih).
- Pri obravnavi tematik o marginaliziranih skupinah vedno poskrbimo, da so člani_ce te skupine prisotne_i – dobro je tudi, da v sodelovanju z njimi načrtujemo izobraževanje oz. se posvetujemo z njimi glede naslavljanja specifičnih tem.
- Zaimke vključimo v predstavitveni krog in spodbudimo vse v prostoru, da izrazijo, kako bi želele_i biti naslovljene_i, ter aktivno poslušajo druge. Pomembno je to narediti vedno, ne samo, ko vemo ali predvidevamo, da so v prostoru LGBTIQ+ osebe – ker zares nikoli ne moremo vedeti, da jih ni. Ključno je, da začnemo pri sebi, zato trener_ka vedno prva_i pove in/ali napiše svoje zaimke in na kratko razloži skupini, zakaj se predstavljamo tudi z zaimki oz. kaj zaimki so in zakaj so pomembni.

¹⁸ Na koncu publikacije je objavljen plakat, ki označuje varnejši prostor. Za Društvo Parada ponosa ga je oblikoval_a prostovoljka_ec programa ESE Didi Šišić.

- Redno reflektiramo lastna prepričanja in mnenja – seksizem, rasizem in druge oblike zatiranja so vseprisotne v okolju okoli nas. Pomembno se je tega zavedati in redno reflektirati, katera diskriminatorna prepričanja smo morda (nehote) ponotranjile_i, da lahko zagotovimo, da same_i ne ponavljamo istih vzorcev nasilja. To vključuje tudi mikro raven – vprašajmo se: »Je to zares le šala ali je žaljivo do kakšne marginalizirane skupine?«
- Skupaj s skupino oblikujemo skupinski dogovor, ki vključuje pričakovanja udeleženk_cev drug_a od druge_ga, pa tudi mehanizme naslavljanja kršitev dogovora. Oblikovanje skupinskega dogovora lahko spremljajo vprašanja, kot so: »Kaj potrebuješ, da se počutiš spoštovano_ega v skupini? Kaj potrebuješ, da lahko enakovredno sodeluješ?« ipd. Odpremo tudi pogovor o jeziku, ki se uporablja v skupini.
- Preverjamo, kako se počuti vsak_a udeleženka_ec, in damo priložnost vsem, da izrazijo svoja čustva in se počutijo cenjene_i.
- Skrbimo za skupinsko dinamiko in dobro počutje vseh.
- Pripravimo raznolike metode, ki niso osnovane na spolni binarnosti ženska – moški.
- Ne pozabimo, da smo mladim prav me_i velikokrat zgled. Če naredimo napako, se opravičimo in pazimo, da je ne ponovimo.
- Pred obravnavo občutljivih vsebin na to opozorimo skupino in navedemo, katero tematiko bomo obravnavale_i (uporabimo t. i. trigger warning – opozorilo o občutljivi vsebini).
- Po izvedbi aktivnosti vprašamo sodelujoče mlade iz marginaliziranih skupin za povratno informacijo.
- Skozi proces vrednotenja reflektiramo opravljeno delo in skušamo morebitne komentarje in napotke s strani mladih iz marginaliziranih skupin upoštevati pri nadaljnjem delu.

3. Pregled obstoječih LGBTIQ+ organizacij in storitev

Zgoraj predstavljena vodila in predlogi za boljše vključevanje in podporo LGBTIQ+ mladim v prostovoljskih projektih ESE nikakor niso izčrpana. Zagotovo obstajajo vprašanja, na katera ta publikacija ne ponuja direktnega odgovora. V takšnih primerih je dobro imeti v mislih vodilo »nič o nas brez nas«¹⁹ ter se za usmeritve pri iskanju odgovora obrniti na katero od spodaj naštetih LGBTIQ+ organizacij.

Društvo Parada ponosa

Dunajska 10, 1000 Ljubljana
<http://www.ljubjanapride.org/>
info@ljubjanapride.org

Društvo Parada ponosa je mladinska, prostovoljska, samostojna in nepridobitna organizacija civilne družbe. Poleg Festivala Parada ponosa, ki se zaključi s Parado ponosa, društvo letno organizira številne kulturne, zabavne in politične dogodke: okrogle mize, posvete z odločevalkami_ci, glasbene in gledališke predstave, razstave, pogovore, predavanja, zabave in koncerte. V programu prevladujejo aktivnosti za mlade LGBTIQ+ osebe, zagovorništvo potreb in pravic LGBTIQ+ mladih, usposabljanja in izobraževanja za LGBTIQ+ mlade, mladinske delavke_ce, trenerke_je v mladinskem delu, ki prihajajo iz LGBTIQ+ skupnosti, in tiste, ki jih tematika zanima. Društvo vodi več programov: naslavljanje vrstniškega nasilja, vključujoče organizacije, transformacija sovražnega govora, LGBTIQ+ prostovoljstvo, mladinski program, Festival Parada ponosa in Sqvot – program za zmanjševanje tveganja za brezdomnost in stanovanjsko izključenost LGBTIQ+ mladih.

Društvo DIH

Slomškova 6, 1000 Ljubljana
<http://www.dih.si>
info@dih.si

DIH je neprofitna nevladna organizacija, ki stremi k blaginji in dobremu počutju LGBTQIA+ posameznikov in skupnosti v Sloveniji s fokusom (med drugim) na delu z zavezniki_ki in spodbujanju zavezništva. Njihove aktivnosti vključujejo debatne skupine, delavnice, tabore, družabne dogodke, svetovanje (med drugim na področju spolno prenosljivih okužb) in izdajanje oz. objavljane. Z LGBTQIA+ pravicami se ukvarjajo na državnem in mednarodnem nivoju s podporo študentkam_om in ostalim raziskovalkam_cem, ki raziskujejo LGBTQIA+ teme ter pripravljajo medijske kampanje, okrogle mize ter športne aktivnosti.

¹⁹ Glej slovarček.

DIC Legebitra

Trubarjeva cesta 76a,
1000 Ljubljana

<https://legebitra.si>

info@legebitra.si

Legebitra je največja LGBT družbeno aktivna organizacija v Sloveniji, ki deluje na področjih človekovih pravic, izobraževanja, duševnega, fizičnega in spolnega zdravja. Zagovarja družbene in systemske spremembe, ki temeljijo na spoštovanju spolne usmerjenosti, spolne identitete in/ali spolnega izraza. Organizira dogodke, skupine za samopomoč in nudi individualno (pravno in psihosocialno) svetovanje. Nudi testiranja za HIV in spolno prenosljive okužbe, organizira izobraževalne delavnice, treninge in tabore, ki obravnavajo LGBT teme, in izvaja zagovorništvo v obliki kampanj za vidnost in prepoznavnost. Vodi tudi prvi LGBT mladinski center v Sloveniji.

Društvo Kvartir

<https://kvartir.org>

info@kvartir.org

Kvartir je neprofitno LGBT+ društvo, predano feminističnim vrednotam, in deluje v podporo in vidnost biseksualnim, transspolnim, kvir in aseksualnim osebam v Sloveniji. Ustanovljen je bil kot ustvarjalni ventil za marginalizirane LGBT+ osebe, njihovi projekti pa se osredotočajo na skupnost in umetnost. Kvartir dvakrat mesečno organizira bi in trans srečanja, redno izdaja bi in trans zine ter gosti kvir knjižni klub. Nedavno so med svoje aktivnosti vključile_i tudi izobraževanje delavk_cev na področju spolnega zdravja o delu z LGBT+ osebami.

Out In Slovenia

Slomškova 25, 1000 Ljubljana

<http://www.outinslovenija.com/>

info@outinslovenija.com

Športno društvo Out in Slovenia (OIS) se ukvarja s športom, rekreacijo, zdravjem, kulturo in človekovimi pravicami s poudarkom na aktivnostih za LGBTIQ+ skupnost. Organizirajo rekreativne, športne, izobraževalne, kulturne, družabne in zabavne aktivnosti in prireditve za LGBTIQ+ skupnost ter omogočajo udeležbo na takšnih dogodkih v Sloveniji in v tujini.

Zavod TransAkcija

Vodnikova cesta 8,
1000 Ljubljana

<https://transakcija.si>

info@transakcija.si

Zavod Transfeministična Inicijativa TransAkcija je prva trans specifična organizacija v Sloveniji. Delujejo za podporo, informiranje, opolnomočenje in zavezništvo transspolnih oseb v Sloveniji, njihovo ključno poslanstvo pa je zagovorništvo človekovih pravic in svoboščin transspolnih in cispolno nenormativnih oseb. Njihove dejavnosti vključujejo osebno svetovanje, trans podporno skupino, organizacijo izobraževalno-izraznih in skupnostnih tematskih dogodkov, izdajo publikacij in raziskav ter projekte za večanje prepoznavnosti transspolnih oseb.

Društvo ŠKUC

Stari trg 21, 1000 Ljubljana

<https://www.skuc.org/dejavnosti/>

<https://www.kulturnicenterq.org/>

<https://www.facebook.com/klub-monokel/>

info@skuc.org

magnus@skuc.org

kulturnicenterq@gmail.com

klubmonokel@gmail.com

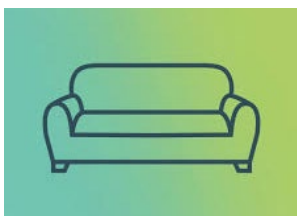

ŠKUC je najstarejša nevladna organizacija v Sloveniji, ki deluje na področju kulturno-umetniške produkcije. Začetki delovanja segajo v radikalno študentsko gibanje v Ljubljani leta 1968. V okviru organizacije sta leta 1984 in 1987 nastali prva gejevska in prva lezbična sekcija v vzhodni Evropi, Škuc Magnus in Škuc-LL. V okviru sekcij, ki sta aktivni še danes, delujeta Kulturni center Q (Klub Tiffany) in Klub Monokel, edina LGBTIQ+ klubska prostora v Sloveniji. Poleg tega pa znotraj društva deluje še Lezbična knjižnica in arhiv ter dve knjižni zbirki, Lambda in Vizibilija. Ponujajo raznolike LGBTIQ+ programe, aktivnosti in vsebine, LGBTIQ+ vsebine pa so močno zastopane tudi v okviru Škuc gledališča, Galerije Škuc in Info centra.

Iniciativa Kavč

<https://iniciativa-kavc.org/>

info@iniciativa-kavc.org

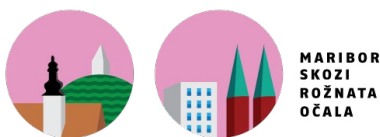

Iniciativa Kavč je LGBTIQ+ iniciativa, ki deluje na področjih krepitve solidarnosti in socialnih mrež v skupnosti, vrstniškega in strokovnega svetovanja ter podpore staršem. Osrednja tema, ki je vodilo njihovega delovanja, je solidarnost in skrb zase, tako na ravni posameznice_ka kot celotne skupnosti. Ponujajo (vrstniško) svetovanje in različne dogodke za skupnost.

Maribor skozi rožnata očala

<https://mkc.si/mb-skozi-roznata-ocala>

doris.spurej@mkc.si

Maribor skozi rožnata očala je edini LGBTIQ+ mladinski program v svoji regiji. Program je bil ustvarjen leta 2014 in se ukvarja s podporo mladih oseb pri sprejemanju njihove seksualne identitete/spolne usmerjenosti z nudenjem informacij, literature, druženjem, nasveti in organizacijo različnih aktivnosti. Maribor skozi rožnata očala organizira tudi Filmski TransFormator, mesečna predvajanja LGBTIQ+ filmov, ter eno- ali večdnevne izobraževalne delavnice za LGBTIQ+ mladino. Njihov najbolj opazen dosežek pa je bil organizacija prve Parade ponosa v Mariboru leta 2019.

Koroška Pride

<https://m.facebook.com/koroskaprider>

koroska.paradaponosa@gmail.com

Koroška Pride je skupnostna neprofitna organizacija, osredotočena na LGBTIQ+ pravice. Ustanovljena je bila leta 2019 in gosti družabne, kulturne in politične dogodke v koroški regiji. En od njihovih dosežkov je tudi organizacija Parade ponosa 2020 v Slovenji Gradcu.

4. Namesto zaključka: korak k ustvarjanju vključujoče organizacije

Publikacija je namerno kratka in poskuša biti čim bolj koristna za organizacije, ki želijo hitro postati čim bolj vključujoče za LGBTIQ+ prostovoljke_ce programa ESE. Publikacija zato ponuja prve korake na poti k ustvarjanju vključujoče organizacije.²⁰

Prakse, ki naj sledijo opisanim začetnim korakom, so med drugim:

- povezovanje in sodelovanje z LGBTIQ+ organizacijami;
- upoštevanje načela »nič o nas brez nas«: pri izvajanju aktivnosti, ki obravnavajo LGBTIQ+ tematike, je ključno vključevanje LGBTIQ+ oseb in/ali organizacij;
- nakup relevantne literature oz. materialov na področju LGBTIQ+ tem;
- ustvarjanje varnejšega prostora (tudi v obliki konkretnih sprememb v fizičnem prostoru, kot so na primer spolno nevtralna stranišča);
- finančno vlaganje v izobraževanje vseh oseb, vključenih v delovanje organizacije (zaposlene_i, prostovoljke_ci, zunanje_i sodelavke_ci), na področju LGBTIQ+ vsebin in koncepta varnejšega prostora (s strani LGBTIQ+ organizacij).

Več o tem, kaj so vključujoče organizacije, zakaj je načelo vključujočnosti tako pomembno, kako s pomočjo vprašalnikov za samoevalvacijo lahko začnemo s procesom ustvarjanja vključujoče organizacije ter kako nam lahko pri izzivih koristijo akcijski plan in konkretne dobre prakse različnih evropskih in slovenskih organizacij, si lahko preberete v priročniku Vključujoče organizacije – priročnik za organizacijski razvoj.²¹

20 Ustvarjanje vključujočih organizacij je dolgoročen in kontinuiran proces, ki zahteva strateški pristop celotne organizacije.

21 Prosto dostopen na spletni strani Društva Parada ponosa:
<https://ljubljanapride.org/publikacije/>.

5. Slovarček

Androginitet (ang. androgyny): spolni izraz, ki ga ne moremo pripisati izključno enemu izmed spolov binarnega spolnega sistema, temveč je preplet družbenih norm spolnih izrazov obeh binarnih spolov (tj. ženskega in moškega spola).

Aseksualnost (ang. asexuality): spolna usmerjenost, pri kateri aseksualna oseba doživlja nizko ali popolno odsotnost želje oz. potrebe po spolnih odnosih. Nekatere aseksualne osebe nimajo spolnih odnosov, nekatere pa jih imajo kljub odsotnosti želje oz. potrebe po njih. Razlogi za to so odvisni od posameznice_ka in so lahko raznoliki, med drugim pa lahko vključujejo željo po spolni intimi s partnerko_jem/partnerkami_ji in/ali željo po reprodukciji. Aseksualnost ni abstinenca od spolnih odnosov in tudi ne celibat, prav tako pa ne drži stereotip, da aseksualne osebe nimajo partnerskih razmerij. Aseksualnost obstaja na spektru in je nemogoče v naprej in brez pogovora vedeti, kako jo doživlja ter kaj želi in potrebuje določena aseksualna oseba.

Biseksualnost (ang. bisexuality): spolna in/ali romantična privlačnost do več kot enega spola/do različnih spolov oz. privlačnost do vseh spolov ali ne glede na spol. Sicer pa velja, da ima biseksualnost skoraj toliko različnih pomenov, kot je biseksualnih oseb, saj jo vsak_a lahko razume in doživlja na svoj način.

Cispolnost, cispolna oseba, cis oseba (ang. cisgender): predstavlja ujemanje spola, pripisanega ob rojstvu, s spolno identiteto; oseba, ki ji je bil ob rojstvu pripisan spol, ki se ujema z njeno spolno identiteto. Latinska predpona cis- pomeni 'na isti strani' ali 'na tej strani'. Cispolnost je normativna in večinska spolna identiteta oseb in iz tega izhaja tudi njena družbena moč.

Gej (ang. gay): najpogosteje se razume kot moški, ki ga romantično/spolno privlačijo (le) moški. Nebinarne osebe se lahko tudi identificirajo kot geji. V vsakem primeru pa velja, da gre za samoopredelitev.

Homo-/ bi-/ transfobija (ang. homo-/bi-/transphobia): iracionalni strah, nestrpnost in sovraštvo do lezbijk in gejev/biseksualnih oseb/transspolnih oseb ali oseb, za katere se nam zdi, da pripadajo eni od teh identitet. Tovrstna negativna čustva in prepričanja služijo kot podlaga, na kateri se oblikujejo miti, stereotipi in diskriminacija, vse to pa pogosto vodi do nasilja.

Interspolna oseba (ang. intersex person): oseba, ki ima telesno anatomijo in biološke postavke ter spolne karakteristike (eksterne ali interne spolne organe, kromosome, gonade (spolne žleze ...)), ki onemogočajo, da se osebi pripiše ženski ali moški biološki spol, kar je sicer eden izmed prvih dogodkov ukalupljenja v binarni spolni sistem, ki jim je novo rojena oseba izpostavljena. Interspolni otroci ali osebe so v večini primerov primorane prestati kirurške posege in hormonsko zdravljenje. Tekom korektivnih kirurških posegov se spolni organi usklajujejo z družbeno normativnimi in sprejemljivimi velikostmi za klitorise in penise.

»Normalizacija« spolnih organov je mnogokrat zdravstveno nepotrebna, vendar se jo izvaja zaradi uklona družbenim normam ter stigmi, ki jo družba izvaja nad vsemi osebami, ki v celoti ne sovpadajo z normativi binarnega spolnega sistema. Interspolne osebe so po spolnih značilnostih zelo raznolike. Interspolnost še vedno ostaja nerazumljena, nevidna in se jo v zdravstvu razume kot motnjo, čeprav to ni. Številne interspolne osebe tako sploh ne vedo, da so interspolne, ali pa se tega zavejo šele v puberteti ali kasneje.

Kvir (ang. queer): kritika vseh oblik normativnih spolnih usmerjenosti (heteronormativnost, homonormativnost). Kvir ni sopomenka za LGBT (čeprav se jo tako uporablja), temveč ločena (anti)identiteta. Termin sam pa je reappropriacija (prisvojitve in transformacija) angleške besede 'queer', ki je imela zgodovinsko gledano negativno, žaljivo konotacijo.

Lezbijka (ang. lesbian): najpogosteje se razume kot ženska, ki jo romantično/spolno privlačijo (le) ženske. Lezbična identiteta pa je veliko bolj kompleksna kot takšna slovarska definicija, saj se kot lezbijke (lahko) identificirajo tudi nebinarne osebe. Prav tako je lezbijka za številne osebe lahko že sama po sebi spolna identiteta. V vsakem primeru pa velja, da gre za samoopredelitev.

Nebinarna oseba (ang. non-binary person): vsaka oseba, ki svojega spola ne zaznava kot izključno v celoti ženskega ali moškega oz. se ne identificira znotraj binarnega spolnega sistema ženska – moški. Nekatere nebinarne osebe svojo spolno identiteto definirajo s katero izmed identitet izpod krovnega termina nebinarnosti (npr. aspolna, bispolna, spolno fluidna, kvirspolna identiteta, demifant/demipunca itd.), nekatere nebinarne osebe pa se identificirajo zgolj s terminom nebinarnosti in svoje identitete ne opredeljujejo natančneje. Nebinarne osebe se lahko definirajo kot transspolne ali pa ne. Prav tako si nebinarne osebe lahko želijo skozi proces medicinske tranzicije ali ne. Vse je odvisno od potreb in želja posamezne nebinarne osebe. Dejstvo, da je nekdo nebinarna oseba, nam tudi ne pove, kakšna je spolna usmerjenost te osebe.

Nič o nas brez nas (ang. nothing about us without us): princip delovanja, pri katerem so osebe iz marginaliziranih skupin vključene v procese odločanja, priprave in izvajanja aktivnosti. Princip, da nobena odločitev o dotični marginalizirani skupini in/ali aktivnosti z vsebino, vezano na dotično skupino, ne sme bi sprejeta brez predstavnic_kov te marginalizirane skupine. Marginalizirane skupine so skupine, ki so velikokrat omejene in/ali izključene pri dostopu do političnih, družbenih in ekonomskih priložnosti.

Opozorilo o občutljivi vsebini (ang. trigger warning): opozorilo/izjava pred pričetkom aktivnosti, da le-ta vključuje potencialne občutljive vsebine, ki lahko vznemirijo sodelujoče ali sprožijo negativne čustvene, fizične ali psihične reakcije (npr.: »Aktivnost vključuje opise primerov homofobije.«)

Panseksualnost (ang. pansexuality): spolna in/ali romantična privlačnost do oseb vseh spolov oz. ne glede na spol. Panseksualnost se lahko uvršča pod krovni termin bi+ ali pa se jo razume kot samostojno spolno/romantično privlačnost. Kot biseksualnost ima tudi panseksualnost mnogo načinov razumevanja, saj jo panseksualne osebe lahko razumejo in doživljajo vsaka na svoj način.

Pravno priznanje spola (ang. legal gender recognition): postopek spremembe uradnih podatkov o spolu ter ponavadi tudi imena v uradnih dokumentih in registrih z namenom priznanja spolne identitete posameznice_ka. Podatek o spolu se torej spremeni na rojstnem listu ter osebnih dokumentih, kot so osebna izkaznica, potni list, vozniško dovoljenje, bančne kartice, itd.

Samoopredelitev/samoidentifikacija (ang. self-determination): avtonomno (pre)obliskovanje in (ne)definiranje svoje spolne identitete, ki je pravica vsake_ga posameznice_ka.

Spolna identiteta (ang. gender identity): notranje in osebno doživljanje lastnega spola; le-to se lahko ujema ali ne ujema s pričakovanji in na zunaj prepoznavnimi spolnimi značilnostmi. Tako se spolna identiteta osebe lahko ujema s spolom, pripisanim ob rojstvu (je torej cisspolna), ali pa se z njim ne ujema (torej je oseba transspolna).

Spolna usmerjenost (ang. sexual orientation): čustvena, romantična in/ali spolna privlačnost do drugih oseb (heteroseksualna, homoseksualna, biseksualna ...).

Spolni izraz (ang. gender expression): vidna predstavitev lastne spolne identitete. Lahko se uresničuje z oblačili, ličili, frizuro, (ne)britjem poraščenih delov telesa, držo, mimiko ... Spolni izraz lahko izraža tako ujemanje kot neujemanje z izrazom, ki je pričakovan glede na spolne norme in vloge.

Spol, pripisan ob rojstvu (ang. sex assigned at birth): spol, ki je določen takoj ob rojstvu na osnovi videza zunanjih genitalij, in definira spol novorojenčice_ka.

Transspolna oseba, trans oseba (ang. transgender person): oseba, katere spolna identiteta ni cisspolna; pri transspolnih osebah se spol, ki je bil osebi pripisan ob rojstvu, ne ujema s spolno identiteto, ki jo čuti oseba sama in s katero se identificira. Transspolna oseba doživlja neujemanje med lastno spolno identiteto in identiteto, ki ji jo je pripisala družba. Transspolne osebe lahko svoje telo in zunanji videz prilagajajo svoji spolni identiteti oziroma si tega želijo ali pa na nujnost take prilagoditve ne pristajajo. Četudi oseba sodi v definicijo transspolnosti, ni nujno, da se tudi identificira kot transspolna oseba, zato je pomembno, da se identitete nikomur ne pripisuje, temveč se z osebami in o njih govori izključno z uporabo izrazov, ki jih osebe uporabljajo zase.

Trans moški (ang. trans man): oseba, ki ji je bil ob rojstvu pripisan ženski spol in se identificira kot moški.

Trans ženska (ang. trans woman): oseba, ki ji je bil ob rojstvu pripisan moški spol in se identificira kot ženska.

Tranzicija (ang. transition): kompleksen proces, v katerem oseba naredi prehod iz spola, ki ji je bil pripisan ob rojstvu, v spol, ki ga čuti kot sebi lastnega. Tranzicija lahko pomeni socialno tranzicijo (začetek javnega življenja v lastnem spolu), psihološko/psihiatrično oceno, medicinsko tranzicijo (hormonsko terapijo, nadgradnjo ali izgradnjo sekundarnih spolnih značilnosti ter kirurške posege za potrditev spola), izbor novega imena ter proces pravnega priznanja spola. Tranzicija lahko vključuje vse zgoraj navedene postopke in posege, vendar to ni nujno – o poteku tranzicije odloča vsaka transspolna oseba zase.

Deli, navezani na LGBTQ+ identitete in termine, so povzeti po slovarju TransAkcije: <https://transakcija.si/2017/03/13/slovar-izrazov/>

6. O Društvu Parada ponosa

Društvo Parada ponosa je mladinska, prostovoljska, samostojna in nepridobitna organizacija civilne družbe.

Od leta 2016 sodeluje v programu Evropska prostovoljska služba oz. Evropska solidarnostna enota. Do sedaj smo gostile_i 75 prostovoljk_cev (13 oseb na dolgoročnih projektih, 2 osebi na kratkoročnem projektu ter 60 na skupinskih projektih), v tujino pa smo na skupinski projekt poslale_i 2 osebi. Prostovoljstvo je tudi eden od glavnih stebrov društva: zavedamo se pomembnosti prostovoljstva za participacijo mladih, povečevanje vidnosti LGBTIQ+ skupnosti in aktivacijo celotne družbe.

Z namenom podpiranja drugih organizacij pri vključevanju LGBTIQ+ mladih v svoje prostovoljske aktivnosti, posebej znotraj Evropske solidarnostne enote, društvo ponuja tudi širši spekter usposabljanj, ki jih lahko popolnoma prilagodimo vašim potrebam – od osnovnega usposabljanja o LGBTIQ+ identitetah in specifikah dela z LGBTIQ+ mladimi do dobrih praks vključevanja. Ponujamo še delavnice naslavljanja vrstniškega nasilja za mlade ter delavnice transformacije oz. dekontaminacije sovražnega govora za mlade in osebe, ki delajo z mladimi.

6.1. Naši priročniki in gradiva

Vsakdanje življenje mladih LGBTIQ+ oseb v Sloveniji, ali: »To, da imam svoje jebene pravice!« – raziskovalno poročilo

Delo temelji na raziskavi Vsakdanje življenje mladih LGBTIQ+ oseb. Gre za prvo slovensko raziskavo, ki je uspešno zajela precej raznolike podskupine LGBTIQ+ skupnosti, ki so bile pred tem večinoma spregledane in izvzete iz prevladujočega fokusa na (mlade) geje in lezbijke. Poročilo vključuje tudi povzetke skupinskega posveta z LGBTIQ+ mladimi ter srečanja z odločevalkami_ci.

Raziskovalno poročilo je v slovenskem jeziku in je prosto dostopno [tukaj](#).

Transformacija sovražstva v mladinskem delu – priročnik za vse, ki delajo z mladimi

V teoretičnem priročniku lahko najdemo razložene ključne koncepte, povezane s sovražnim govorom, njegovo vpetostjo v družbena razmerja moči ter s prepoznavanjem in naslavljanjem pojava sovražnega govora v okolju mladinskega dela. S pomočjo priročnika lahko bolje razumemo kompleksnost sovražnega govora, njegove vzroke in posledice, reflektiramo svojo vlogo ter spoznamo transformativne prakse.

Priročnik je dostopen v slovenskem in angleškemu jeziku [tukaj](#).

Transformacija sovražnega govora v mladinskem delu – praktični priročnik

Metodološki priročnik vsebuje 18 natančno razloženih delavnic, materiale in nasvete za njihovo izvedbo. Delavnice so enostavne za uporabo v praksi in vsebujejo informacije o tem, za katere skupine mladih in kakšne situacije so najprimernejše. Izberemo lahko tisto, ki ustreza našim potrebam in potrebam mladih, s katerimi delamo.

Priročnik je dostopen v slovenskemu in angleškemu jeziku [tukaj](#).

Kultura poniževanja – naslavljanje vrstniškega nasilja

Namen publikacije je ozaveščati o pojavnosti, vzrokih in posledicah vrstniškega nasilja ter predvsem o možnostih reagiranja na nasilje za osebe v različnih položajih: tako za tiste, ki doživljajo nasilje, kot za priče ter učiteljice_e in mladinske delavke_ce. Publikacija vključuje umetniška dela in osebne zgodbe mladih, ki izražajo svojo izkušnjo z vrstniškim nasiljem na podlagi spolne usmerjenosti in/ali identitete. Poleg tega pa vsebuje še spodbudna sporočila mladim, ki doživljajo nasilje ali so mu priča, zbrana na spletu in na izvedenih delavnicah.

Publikacija je v slovenskemu jeziku in je dostopna [tukaj](#). Več informacij o programu naslavljanja vrstniškega nasilja pa lahko dobite [tukaj](#).

Vključujoče organizacije – priročnik za organizacijski razvoj

Glavni cilj priročnika je zagotoviti znanje o tem, kako svojo organizacijo spremeniti v bolj vključujočo. Za pomoč pri tem procesu vključuje dva samoevalvacijska vprašalnika. Priročnik je v slovenskemu jeziku in je dostopen [tukaj](#).

Publikacije v fizični obliki so dostopne na delavnicah Društva Parada ponosa ali po dogovoru. Za več informacij se lahko obrnete na info@ljubljanapride.org ali telefonsko številko 040 773 586 (pisarna).

VSTOPAŠ V VAREN PROSTOR

**LJUB
ANA
PRIDE**

Društvo Parada ponosa
Dunajska 10, 1000 Ljubljana
<http://www.ljubljanapride.org/>
info@ljubljanapride.org